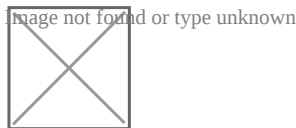
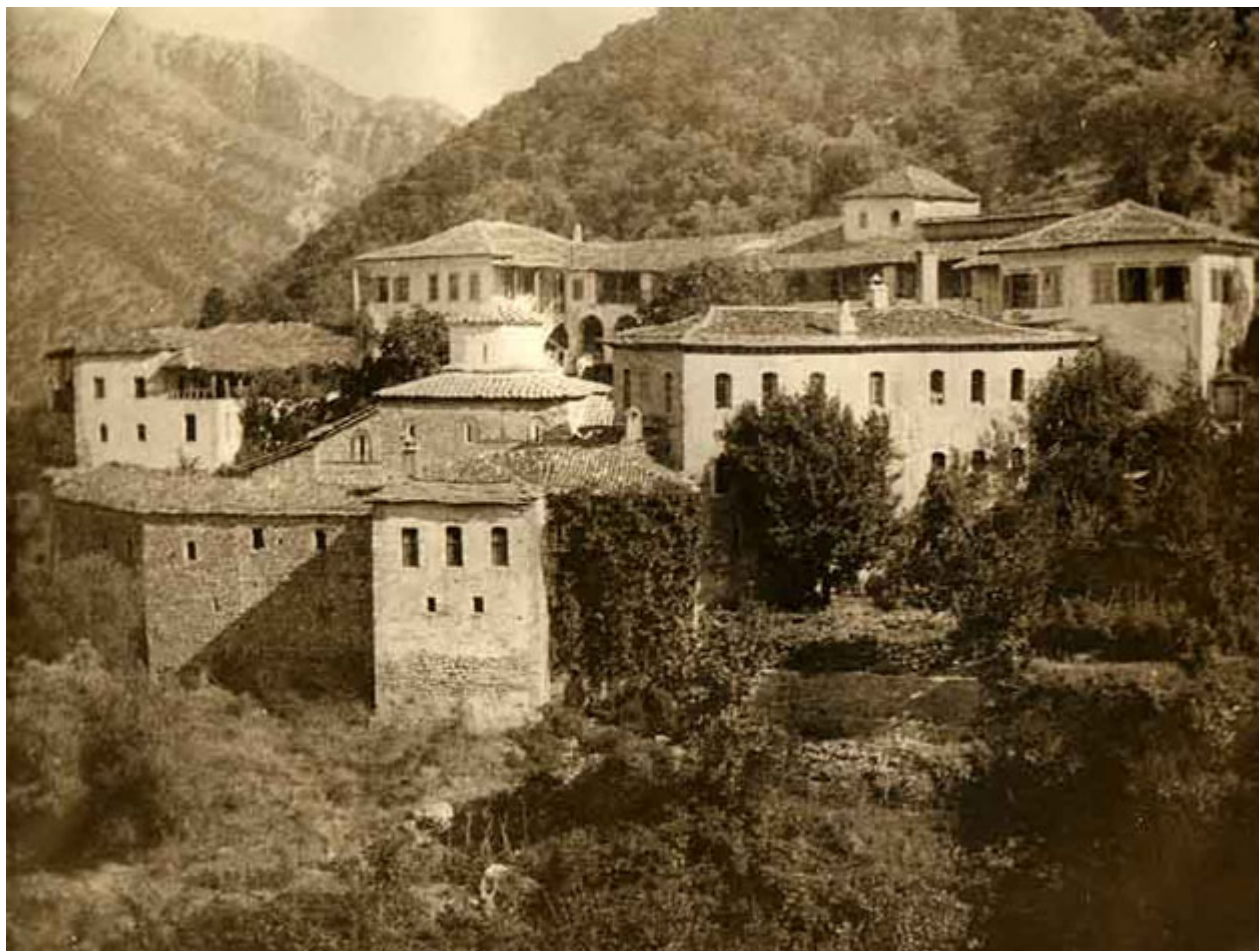

Σταυροπήγια και Εξαρχίες σε σχέση αλληλεξάρτησης. Η περίπτωση της μονής Θεοτόκου Γηρομερείου (16ος-19ος αι.) (Γιούλη Ευαγγέλου, Επιστημονική συνεργάτιδα Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών)

/ [Πεμπτουσία](#)

«Η μελέτη αυτή έχει στόχο να παρουσιάσει την ιστορία ενός ορθόδοξου μοναστηρίου στην Ήπειρο κατά τους μεταβυζαντινούς και νεότερους χρόνους και να παρακολουθήσει τις εναλλαγές του εκκλησιαστικού του καθεστώτος τη χρονική αυτή περίοδο. Πρόκειται για την αφιερωμένη στην Κοίμηση της Θεοτόκου μονή που ιδρύθηκε τον 14ο αιώνα και εξακολουθεί να υπάρχει ως τις μέρες μας στη δυτική πλαγιά του όρους Φαρμακοβούνι, κοντά στο χωριό Γηρομέρι, στην περιοχή Φιλιατών Θεσπρωτίας...

Το πρώτο ζήτημα που τίθεται είναι τα χρονικά σημεία που οριοθετούν τη μελέτη μας. Με άλλα λόγια, γιατί επιλέγουμε τον 16ο αιώνα ως αφετηρία, αφού η μονή ιδρύεται, όπως θα δούμε, τον 14ο αιώνα και γιατί το καταληκτικό χρονικό όριο το τοποθετούμε στον 19ο αιώνα, συγκεκριμένα στο έτος 1863. Και οι δύο χρονολογίες που επιλέξαμε αποτελούν ορόσημα για το θέμα μας: στην τέταρτη δεκαετία του 16ου αιώνα, συγκεκριμένα το 1533 μαρτυρείται η λειτουργία της μονής για πρώτη φορά ύστερα από σιωπή δύο αιώνων, ενώ το 1863 συνδέεται με μία μείζονος σημασίας θεσμική μεταβολή, την κατάργηση του θεσμού της πατριαρχικής εξαρχίας, θεσμό στον οποίο είχε ενταχθεί από τον 17ο αιώνα η μονή Γηρομερίου μαζί με ορισμένους πλησιόχωρους οικισμούς.

Σε όλη τη διάρκεια των τριών αυτών αιώνων η ευρύτερη περιοχή βρισκόταν υπό οθωμανική κυριαρχία. Έτσι λοιπόν ο ιστορικός βίος του μοναστηριού και του τοπικού χριστιανικού πληθυσμού, όπως και όλων των χριστιανών που είχαν ενταχθεί σταδιακά στην Οθωμανική Αυτοκρατορία, καθοριζόταν από τη διπλή διοικητική τους υπαγωγή στην αλλόθρησκη κοσμική εξουσία και στο Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως.

Είναι γνωστό ότι λίγους μήνες μετά την Άλωση της Κωνσταντινούπολης, ο βυζαντινός αυτός θεσμός επαναλειτούργησε στο πλαίσιο του κράτους των

Οθωμανών. Το γεγονός αυτό ήταν μια πολυσήμαντη πολιτική πράξη που εξυπηρετούσε τόσο τα σχέδια του Μωάμεθ του Πορθητή όσο και τις προσδοκίες που διατηρούσαν ομάδες χριστιανών οι οποίοι πρωταγωνίστησαν στην ανασύσταση του Πατριαρχείου. Στο εξής, χάρη στις ενισχυμένες αρμοδιότητες (διοικητικές, δικαιοδοτικές, οικονομικές) που αναγνώριζε ο σουλτάνος στον πατριάρχη, το Πατριαρχείο αποτέλεσε κύριο διοικητικό θεσμό για τους χριστιανικούς πληθυσμούς της αυτοκρατορίας, ενώ ταυτόχρονα αναδείχθηκε ως κύριος θεσμός εξουσίας για την ελληνική κοινωνία...»

(από την εισαγωγή του βιβλίου)